

Amtsrådet - et regionalt parlament?

Umiddelbart før kommunalvalget i november 1985 offentliggjorde AIM en opinionsundersøgelse, der viste, at vælgerne kun havde beskeden interesse for amtsrådenes arbejde. Kun ca. en fjerdedel af vælgerne var interesseret i amtsrådsarbejdet.*

Med udgangspunkt i denne undersøgelse kunne det i overskriften stillede spørgsmål hurtigt besvares. Interessen for amtsrådets arbejde var markant lavere end for henholdsvis Folketingets og kommunalbestyrelsernes. Endog EF-parlamentet tiltrak sig større interesse i august/september 1985. Figur 1 nedenfor viser hovedresultaterne fra rundspørget for fire folkevalgte forsamlinger.

Det kan være vanskeligt at gisne om årsagerne til den ringe interesse, befolkningen møder amtsrådsvalget med. AIM-undersøgelsens opdeling af svarpersonerne i undergrupper bidrager heller ikke med nye forklaringer. Interessen for amtsrådsarbejdet stiger lidt kraftigere med svarpersonernes alder end den generelle vækst i interessen for de politiske organer.

For befolkningen som helhed gælder, at jo længere uddannelse og jo højere erhvervsmæssig status, de adspurgte har, jo mere interesserer de sig for de folkevalgte

organer. Rangordenen ændres dog ikke. Dette gælder også, når respondenterne sorteres efter partifarve. Mønstret er således ret stabilt: mest interesserer Folketinget efterfulgt af kommunalbestyrelserne, mens interessen er markant mindre for EF-parlamentet og især amtsrådene. Eneste undergruppe, der ikke har amtsrådet som sidste prioritet, er langvarigt højere uddannede, som er en smule mindre interesseret i EF-parlamentet. Forskellen er ikke signifikant.

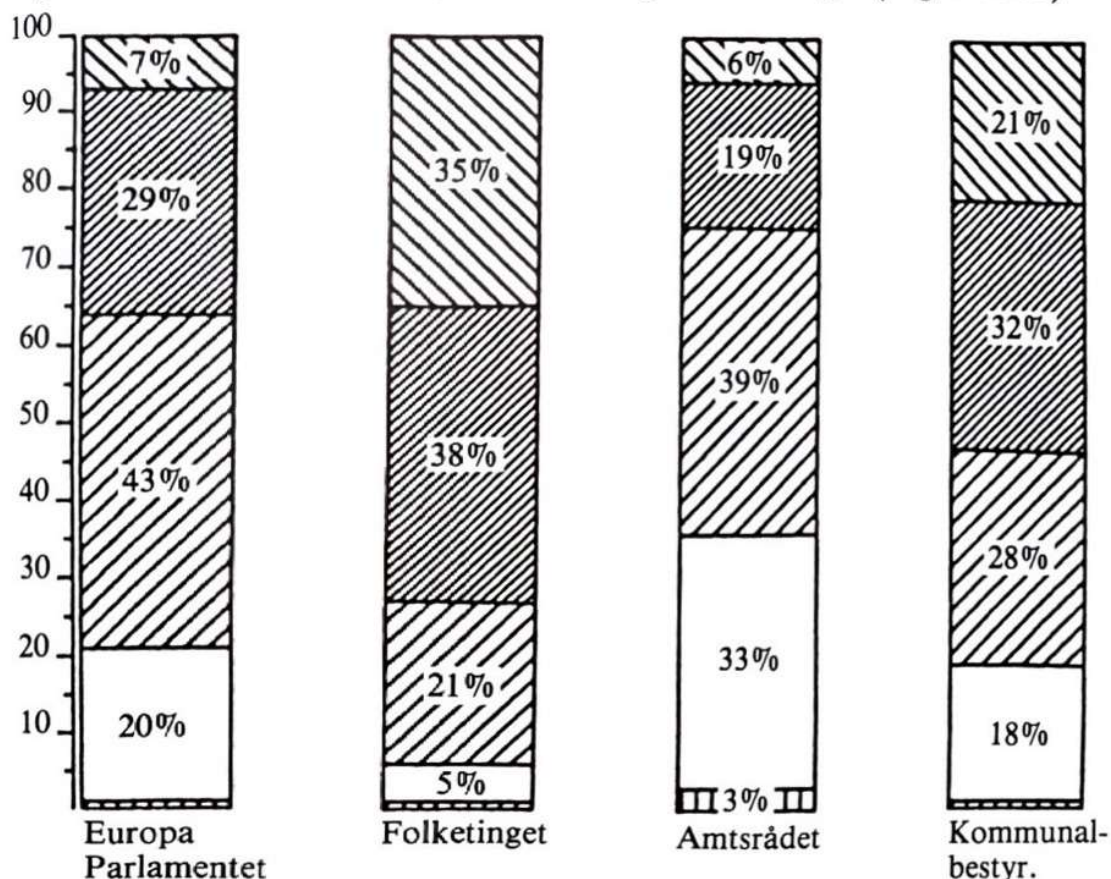
Umiddelbart kan det overraske, at amtskommunerne ikke har fæstnet sig mere i den offentlige bevidsthed. Amtsrådene varetager betydelige opgaver for borgerne, som det fremgår af tabel I.

En mulig forklaring kunne være, at amtsrådet hverken varetager den egentlige nær-service over for borgerne eller er ansvarlig for de generelle stærkt politiserede opgaver, der direkte berører den enkeltes forbrugsmuligheder. Sidstenævnte er Folketingets domæne. På sin vis får amtsrådets arbejde samme diffuse profil som EF-parlamentet, selv om amtsrådet varetager opgaver, der er vigtige for borgernes velfærd og livskvalitet.

En anden forklaring kunne ligge i opgavernes karakter, der domineres af sygehusvæsenet, den mere ekstraordinære sociale bistand og de gymnasiale uddannelser. Dels er der tale om opgaver, der for mange ligger forholdsvis fjernt i den daglige bevidsthed, dels kommer „klienterne” langt fra altid i direkte kontakt med amtskom-

*Institut for
Grænseresportsforskning,
Åbenrå*

Figur 1. Interessen for arbejdet i folkevalgte forsamlinger (august 1985)

Meget interesseret Noget Kun lidt Slet ikke interesseret Ved ikke

Anm.: Spørgsmålet lød: »I almindelighed hvor interesseret er De så i, hvad der foregår i Europa-parlamentet/Folketinget/kommunalbestyrelse/amtsråd?« Basis: 1269 interviews.

Kilde: AIM NYT, 15. november 1985.

Tabel I. Opgavefordelingen mellem de offentlige delsektorer i Danmark 1980 (målt i kr.).

	Stat	Amts. kom.	Pri. kom.	Soc. kasser m.v.	I alt
	%				
Generelle offentlige tjenester	6	0	2	-	9
Forsvar	5	-	0	-	5
Uddannelse og forskning	6	2	7	-	15
Sundhedsvæsen	1	7	2	-	10
Sociale foranstaltninger	0	3	27	8	37
Boligforhold	1	0	2	-	3
Rekreative og kulturelle tjen. m.v.	1	0	2	-	3
Erhvervsøkonomiske foranstaltninger	7	1	3	-	11
Andre formål	6	0	2	-	8
I alt	32	13	47	8	100

Kilde: Danmarks Statistik. Her efter Cornett (1986).

munen på en måde, så det opfattes, at der er tale om „amtskommunal” service. Amtskommunernes profil går lidt tabt mellem „det nære” og „det overordnede, generelle”.

Den omtalte AIM-undersøgelse må ikke overfortolkes, da den blev foretaget før kommunalvalget gik ind i sin afgørende fase. Den viser imidlertid noget om den latente interesse for de forskellige folkevalgte organer.

I det følgende skal der med udgangspunkt i en undersøgelse af Sønderjyllands amtsråds virksomhed først ses lidt nærmere på, om denne latente desinteresse manifesterede sig på valgdagen. Dernæst skal nogle hovedresultater af en større undersøgelse af amtsrådenes regionalpolitiske rolle omtales med henblik på at give en kvantificeret oversigt over amtsrådenes arbejde. Som udgangspunkt skal en hypotese undersøges, der postulerer, at det er opgavernes karakter, som betinger afpolitiseringen af amtsrådsarbejdet og dermed indirekte bidrager til amtsrådenes diffuse profil udadtil.

Dimensioner i amtsrådspolitikken

Foregående afsnits hovedtema var befolkningens tilsyneladende manglende interesse for amtsrådets arbejde. At denne ikke slår kraftigt igennem i valgdeltagelsen, som det f.eks. er tilfældet ved valgene til EF-parlamentet, kan have flere grunde. Udover den aktualisering og politisering, der foregår i selve valgkampen, er de vigtigste faktorer nok, at valget foregår samtidig med de primærkommunale valg, og at der er tale om en udpræget tradition for at deltage i valg her i landet. Valgdeltagelsen til amtsrådene følger da også stort set det primærkommunale mønster.

Amtsrådene fik i Danmark i årene efter

kommunalreformen tillagt en lang række opgaver, dels til varetagelse i eget regie, dels inden for rammerne af en slags delegation. En organisatorisk og finansiell styrkelse af amtskommunernes forvaltninger fulgte i kølvandet på denne udvikling.

Dette har givet amtsrådene øgede muligheder for at påvirke den regionale udvikling. Medaljens bagside er en tiltagende afhængighed af staten, både finansielt og sagligt. Rammelove og delegation går hyppigt hånd i hånd med detailstyring ved hjælp af standarder og normer eller vejledende cirkulærer. Vigtigst er nok amtskommunernes centrale rolle i planlægningssystemet. Herved fik amtskommunerne og dermed de folkevalgte amtsrådsmedlemmer mulighed for at påvirke den regionale udvikling, også uden for den del af den offentlige administration, der er henlagt til amtskommunerne, krumtappen i det danske planlægningssystem.

Amtsrådene har, måske delvis upåagtet af den brede offentlighed, udviklet sig til et centralt element i den regionale politiske struktur. Amtsrådenes rolle vil formentlig i fremtiden blive endnu mere fremtrædende, såfremt frikommune- og friamtsforsøgene med en regionsbaseret erhvervspolitik fører til gennemgribende ændringer i balancen mellem den offentlige og private sektor her i landet. I øjeblikket knytter den største offentlige interesse sig dog til amtskommunernes rolle i planlægningen.

Regionplanlægning

Amtskommunerne er centralt placeret, når det gælder den offentliges muligheder for at påvirke den regionale udvikling. I denne forbindelse er spørgsmålet, om planlægningsdiskussionen har påvirket interessen for amtsrådene i positiv retning. Da planlægningen her i landet foregår i et vekselvirkningsforhold mellem de forskel-

lige politiske niveauer, er tesen, at amtsrådenes rolle i det politiske system blev styrket i denne periode. Planlægningssystemet i Danmark er præget af „check and balance“-lignende godkendelsesprocedurer. Beslutningerne træffes ved gensidig høring og godkendelse, hvor det regionale niveau er den udfarende kraft. Dette giver naturligvis koordinationsproblemer, såvel regionalt som på landsplan. Modsat medfører en snæver statslig styret regionalpolitik legitimeringsproblemer og en manglende regional opbakning bag planlægningen, når de regionale folkevalgte repræsentanter ikke inddrages.

I sådanne systemer tabes det regionale perspektiv hyppigt på gulvet, da de statslige repræsentanter lægger hovedvægten på helheden. De lokalt udpegede repræsentanter har derimod snarere lokale (kommunale) særinteresser for øje. Regionalpolitikken bliver her ofte et let bytte for kommunalpolitikken.

Problemerne ved sådanne planlægningssystemer viser sig tydeligt i analyser af de forskellige organisatoriske modeller, der findes i de vesttyske delstater. I øvrigt synes Slesvig-Holsten på dette punkt at være det mest centralistiske eksempel med en ren statslig regionalplanlægning. Den største ulempe set fra en regional synsvinkel er, at „ingen“ føler sig ansvarlig for det regionale perspektiv i planlægningen. En mulig løsning kunne ligge i en „parlamentarisering“ af planlægningen på regionalt niveau. (Erne).

„Parlamentariseringen“ af regionplanlægningen er netop det, der skete i Danmark ved at henlægge hovedansvaret for den offentlige (fysiske) planlægning til amtskommunerne. Herved sikredes en selvstændig planlægningsenhed, der er forholdsvis uafhængig af direkte lokal og statslig indgriben.

Konsekvensen er, at amtsrådet blev den centrale aktør i analysen af regionalpolitikken. At denne ikke formuleres løsrevet fra hverken statslige eller lokale interesser er oplagt. Det første kommer til udtryk i et hav af vejledninger og godkendelsesprocedurer. Det andet skal undersøges nærmere i det følgende. Parlamentariseringen betyder naturligvis også, at der næsten på alle områder findes særligt „interesserede medlemmer“ i det folkevalgte organ, der har mulighed for at mobilisere støtte til deres synspunkter udefra. Planlægningssagernes placering hos amtskommunerne skulle således være med til at styrke såvel det regionale perspektiv i planlægningen som interessen for amtsrådene.

Amtsrådsvalg

Sammenlignet med folketingsvalgene er valgdeltagelsen til kommunevalgene i Danmark typisk lavere (hhv. knap 90% og mellem 70 og 75%). Dette træk genfindes i mange lande, deriblandt også i Vesttyskland (og Sydslesvig). Dette gælder ikke mindst for amtsrådsvalgene, hvilket i de første år hyppigt blev forklaret ved dette nye råds forholdsvis diffuse profil i befolkningens øjne, sammenlignet med primærkommunerne. AIM-undersøgelsen tyder på, at dette ikke har ændret sig afgørende, i det mindste ikke mellem valgene.

På grund af de samtidige valg viser denne holdning sig ikke i valgtallene udover marginale forskelle i valgdeltagelsen.

Amtskommunernes konsolidering siden 1970 afspejler sig til en vis grad i det aftagende antal ugyldige stemmer ved amtsrådsvalgene sammenlignet med kommunevalgene. I 1970 var dette markant højere end ved de samtidigt afholdte kommunevalg. Forskellen er stadig til stede, omend den har været aftagende.

I det følgende skal der ses lidt nærmere på valgene til Sønderjyllands amtsråd. Som i de fleste udkantsamter er valgdeltagelsen som regel højere end landsgennemsnittet, typisk ca. 2-3 procentpoints.

Partipolitiseringen

En af de centrale forskelle mellem kommunevalg og folketingsvalg er, at partipolitiseringen, d.v.s. partiernes andel af de gyldige stemmer, næsten er total ved folketingsvalg, mens der ved kommunevalg stadig forekommer mange tvær- eller upolitiske lister, der vinder en betydelig andel af stemmerne. Fænomenet er stort set begrænset til de primærkommunale valg. Amtsrådsvalgene ligner derimod valgene til Folketinget.

Da analysen bygger på amtsrådsvalge-

ne, kan der ses bort fra de „upolitiske lister“. Modsat de landspolitiske valg har de regionale valg i Sønderjylland (og i vid udstrækning også i det øvrige land) været præget af stor stabilitet.

Mandatfordelingen, der fremgår af tabellen nedenfor, har været forholdsvis stabil, set i et højre-venstreperspektiv. Sidste nævnte understreges også af de indgående valgforbund.

Stabiliteten kommer ligeledes til udtryk i konstitueringsflertallene, hvor den „borgerlige flertalsgruppe“ har været dominerende siden 1970. Venstre har i hele perioden haft amtsborgmesterposten, mens de øvrige udvalgsformandshverv har været fordelt på de gamle partier. Socialdemokratiet har som „største oppositionsparti“ haft to af fem formandsposter i de stående udvalg.

Tabel II. Valgene til Sønderjyllands amtsråd 1970-1985 (valgte kandidater/ heraf kvinder).

	1970	1974	1978	1981	1985
	Antal mandater	Antal mandater	Antal mandater	Antal mandater	Antal mandater
A - Socialdemokratiet	11/0	10/0	10/0	10/3	10/3
B - Det radikale Venstre	2/1	2/1	2/1	2/1	1/1
C - Konservative Folkeparti	5/1	3/0	3/1	4/1	4/1
E - Retsforbundet	-	-	-	-	-
F - Socialistisk Folkeparti	-	-	1/0	1/0	2/0
K - Kommunisterne	-	-	-	-	-
M - Centrum Demokrater	-	-	-	-	-
Q - Kristeligt Folkeparti	-	1/0	1/0	1/0	1/0
S - Slesvigsk Parti	1/0	2/0	1/0	1/0	1/0
V ¹⁾ - Venstre	6/1	8/1	8/1	8/1	10/0
Y - Venstre Socialisterne	-	-	-	-	-
Z - Fremskridtspartiet	-	3/0	3/0	2/0	-
Øvrige	-	-	-	-	-
Valgdeltagelse	25/3	29/2	29/3	29/6	29/7

Anm.: 1. 1970 »D«.

Valgforbund: 1970: C+D (V); 1974: C+V1 og V2; 1978: B+E, C+V, F+K+Y, M+Q; 1981: C+V, B+E, F+K+Y, M+Q; 1985: Samme som 1981.

Kilde: Statistisk Årbog, her efter Cornett 1986, ajourført vha. Nyt fra Danmarks Statistik, 16/1986.

Tabel III. De nyvalgte amtsrådsmedlemmer fordelt efter bopæl.

	1970	1974	1978	1981	1985
Alssund	6(÷)	5(÷)	6(÷)	5(÷)	8(÷)
E-Nord	6(+)	8(+)	10(+)	9(+)	7(+)
E3-Syd.....	7(+)	6(÷)	7(+)	6(÷)	5(÷)
Midtsønderjylland.....	2(÷)	2(÷)	3(÷)	4(+)	4(+)
Vesteregnet	4(÷)	8(+)	3(÷)	5(+)	5(+)
	25	29	29	29	29

Anm.: Tabellen er udarbejdet på grundlag af valgte kandidater og tager således ikke hensyn til evt. suppleanter, der er indtrådt i valgperioden.

(+) = overrepræsentation i forhold til befolkningsandel.

(÷) = underrepræsentation i forhold til befolkningsandel.

Kilde: Her efter Cornett (1986), samt Sønderjyllands amtskommunes opgaver og budget '86.

Den geografiske politisering

Geografiske fordelingsproblemer er centrale i regionalpolitikken. De findes på alle niveauer, helt ned til den intrakommunale planlægning og udbygning. I en analyse af det offentlige muligheder for at påvirke den regionale udvikling, bliver beslutningstagernes regionale tilknytning derfor en parameter, der må undersøges nærmere. Udgangspunkt tages i amtsrådsmedlemmernes fordeling på egne efter bopæl.

Det kommunale valgsystems udformning betingede frem til sidste valg, hvor der åbnedes op for sideordnet opstilling, at partiernes opstillingsprincipper fik afgørende betydning for områdernes repræsentation. Store partier, det vil her først og fremmest sige Venstre og Socialdemokratiet, tenderer mod at sikre alle egne repræsentation. Mest udtalt gælder det Venstre, hvorimod der i Socialdemokratiet er en kraftig overrepræsentation af østkysten, i øvrigt i overensstemmelse med vælgertilslutningen.

Hovedtendensen er klar: Alssund har i hele perioden været underrepræsenteret,

mens E3-Nord har haft forholdsvis mange medlemmer, især siden 1974-valget. Bortset fra 1970 har E3-Syds andel stort set svaret til befolkningsandelen. For det midtsønderjyske område har der været tale om en udvikling fra moderat under-, til moderat/kraftig overrepræsentation. Vesteregnet repræsenteret har været meget svingende, fra lidt under- i 1970 til stærk overrepræsentation i 1974 (2 gange befolkningsandelen). I 1978 lå repræsentationen på ca. 3/4 af befolkningsandelen, for i 1981 atter at skifte til en moderat overrepræsentation.

Som ovennævnte viser, må der ikke lægges for meget i disse variationer, da de måske bortset fra de to store partier - i høj grad er præget af tilfældigheder. Dette gælder især de partier, der kun er repræsenteret med et eller to medlemmer i amtsrådet. Her bliver spidskandidatens bopæl altafgørende. Tager man således småpartierne (B, F, Q, S og Z), får man lidt af forklaringen på E3-Nords stærke stilling i amtsrådet. Fire ud af disse partiers syv medlemmer boede i 1981-85 valgperioden i dette område. Nedgangen i egnens

repræsentation skyldes især ændringer i småpartiernes repræsentation (Z og B).

Andre forhold end valgdeltagelse - f.eks. valg- eller listeforbund - kan spille en rolle, uden at effekten heraf kan bedømmes generelt. Tilsvarende gælder partierne evt. højborg.

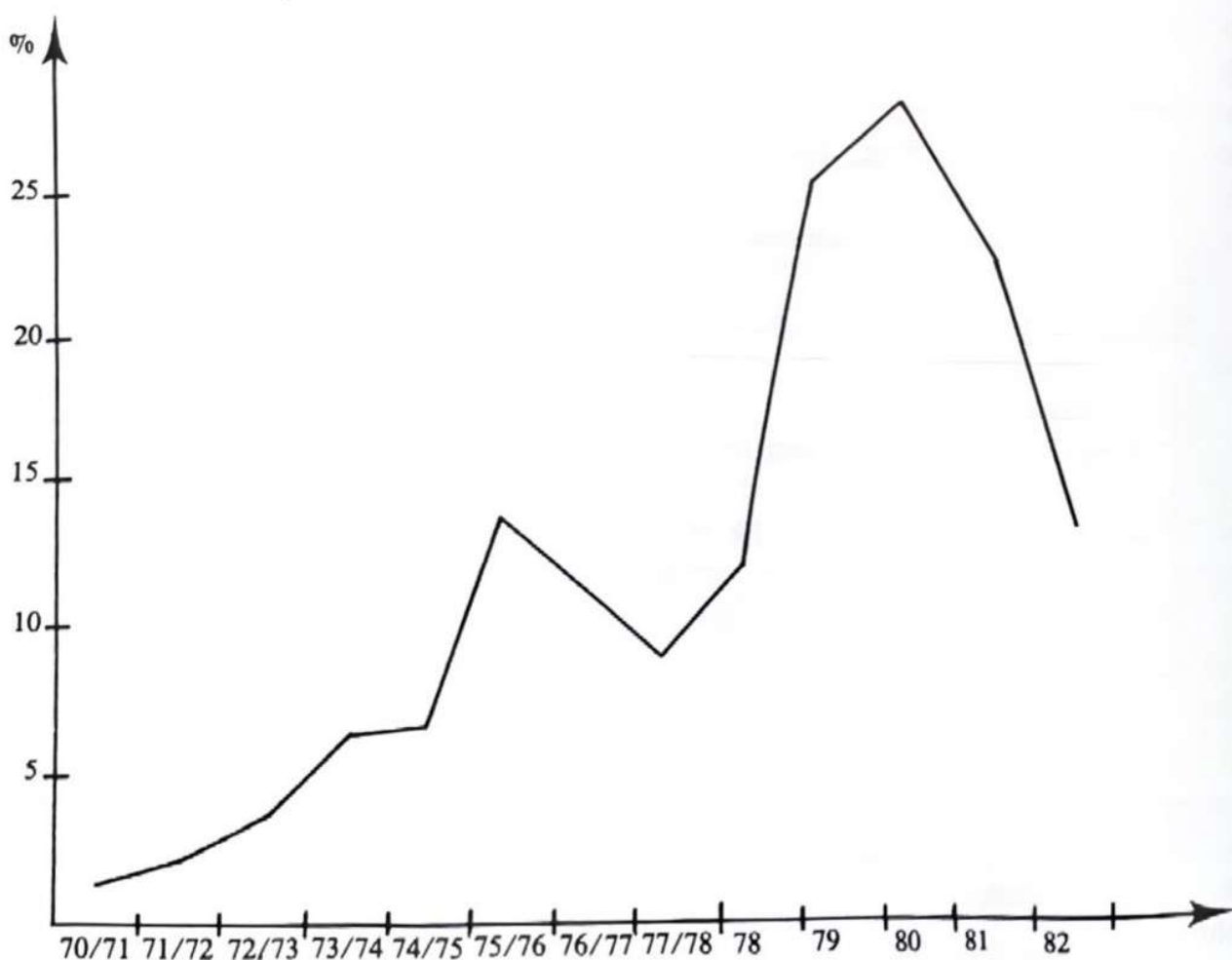
Alt i alt tegner der sig et ret broget billede for Sønderjyllands vedkommende over tid, hvor egentlig kun den største egns under- og E3-Nords overrepræsentation ligger fast. Sidstnævnte er ikke mindst af interesse, da der er tale om et økonomisk og befolkningsmæssigt stagnerende område, der på det seneste er blevet overhalet af E3-Syd som amtets næststørste egn.

Amtsrådets arbejde - en forklaring?

Amtsrådernes diffuse profil er nævnt som en mulig forklaring på den ringe interesse for amtskommunernes virksomhed. To andre forklaringer, der knytter sig til den synlige amtspolitiske beslutningstagning skal diskuteres mere indgående i det følgende:

- Det lave konfliktniveau i amtsrådsdebatterne er medvirkende til, at mediernes søgelys ikke rettes mod amtsrådsmøderne.
- De „saglige“ dagsordenspunkters dominans er med til at afpolitisere møderne. Som det ses, er der en snæver sammen-

Figur II. Konfliktniveau i amtsrådet (dagsordenspunkter med dissens i % af alle behandlede sager) 1970-81.

Anm.: 1978 kun 9 måneder; fra 1979 følger amtsrådsprotokollen kalenderåret.
Kilde: Cornett (1986).

hæng mellem de her indtagne forklaringer. Sammenhængen er næppe entydig, men meget taler for, at „saglige” dagsordenspunkter medfører en generel sænkning af konfliktniveauet (i det mindste kvantitativt), og at dette igen medfører den diffuse karakter udadtil.

Konflikt og konsensus

Interessant er, at der tilsyneladende er en svag tendens til politisering umiddelbart før kommunalvalgene, (jf. figur II). Tendensen må ikke overfortolkes, da en 28:1 afstemning i denne forbindelse tæller lige så meget som 15:14 afstemning. Et lidt mere nuanceret billede fås i tabel IV, der viser flertallenes størrelse i afstemningssagerne.

Som vist er de store flertal dominerende, når der træffes beslutninger i Sønderjyllands amtsråd. I det daglige arbejde præges amtsrådet af en høj grad af konsensus, men selv i sager, hvor afgørelserne træffes ved formel afstemning, er store flertal karakteristiske for beslutningsprocessen.

I denne forbindelse må nævnes, at langt de fleste forslag stilles af udvalgsflertal og derved i praksis er sikret vedtagelse. Tabellen indeholder enkelte forslag, der er afvist i amtsrådssalen, typisk enkeltmandsforslag fra 3. valgperiode. Især blandt de „gamle partier” - i denne forbindelse incl. det tyske mindretals parti, Slesvigsk Parti -

har der været tale om en høj grad af tilslutning til den førte politik.

Tallene i tabel IV tilslører til en vis grad, at der kan være tale om - i enkeltsager endog betydelige - modsætninger mellem forskellige grupper i amtsrådet. Disse konflikter følger ikke nødvendigvis partiskellene. Partidisciplinen brydes således forholdsvist ofte i afstemningssagerne.

Interessant i denne forbindelse er, at partidisciplinen i afstemningssagerne er blevet større, hvilket peger mod en øget „partiparlamentarisering” af amtsrådet. Udviklingen må ses på baggrund af de nye partiers entré på den politiske arena efter 1974-valget. Selv om der korrigeres herfor, var der tale om en voksende politisering fra første til tredje valgperiode.

Amtsrådssagerne

Den sidste tese i vurderingen af den manglende interesse for amtsrådets arbejde, der skal diskuteres her, er, at det netop er amtsrådets opgaver, der betinger den lave politiseringsgrad og dermed indirekte svækker befolkningens interesse for amtsrådets arbejde. Figur III nedenfor viser dagsordenspunkternes fordeling på en række sagstyper i de undersøgte valgperioder.

Mange dagsordenspunkter er udprægede rutinespørgsmål, der hverken har befolkningens særlige bevågenhed eller er politisk kontroversielle. Mere interessante

Tabel IV. Flertalsafgørelser grupperet efter flertallets størrelse i %.

	>90	80-89 %	70-79 %	60-69 %	50-59 %	50 %	I alt %	N	N i % alle sager
1. valgperiode.....	36	27	5	5	27	0	100	22	3
3. valgperiode.....	36	50	7	5	3	0	100	242	22

Anm.: Opgørelsen er grupperet ud fra den største gruppes andel af de afgivne stemmer, uanset om forslaget blev vedtaget eller ej.

Kilde: Her efter Cornett (1986).

er derimod de sager, der ikke afgøres i enstemmighed. Flertalsafgørelserne, der er koncentreret i tredje valgperiode (22% af sagerne mod 3% fra 1970-74) er karakteriseret ved:

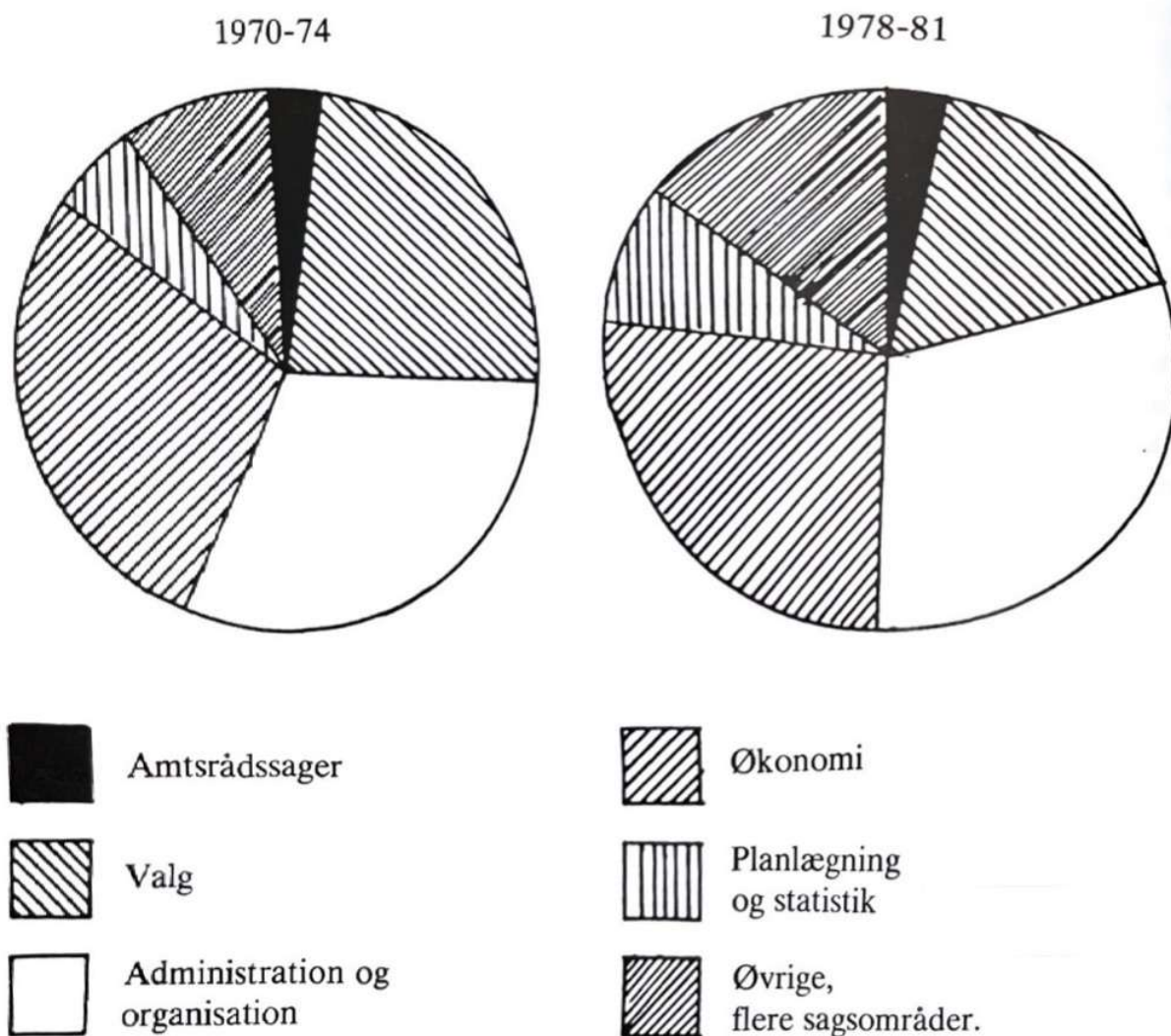
- Fordelt på sagsområder er der overgennemsnitlig politisering i 3. valgperiode i sagerne vedr. administration og organisation, økonomi og især planlægning og statistik.
- Fordeles dagsordenspunkterne efter det geografiske område, de især vedrører i 3. valgperiode, så findes overgennemsnitlig politisering i sagerne vedr. „uden for

amtskommunen” (35%), Midtsønderjylland (30%), E3-Syd, E3-Nord og „2 egne” i alle tilfælde i omkring 25% af alle sager.

- Skelnes der mellem sagernes sektortilknytning, her operationaliseret ved forberedende udvalg, kan den største andel konfliktsager konstateres ved „flere forberedende udvalg”, „økonomiudvalg”, undervisnings- og kulturudvalg” samt „social- og sundhedsudvalg”.

Den tiltagende politisering må ikke overfortolkes. At et i og for sig „teknisk” sagsområde som „administration og orga-

Figur III. Sønderjyllands amtsråds dagsordenspunkter fordelt efter sagstype, i %.

Anm. og kilde: Der er taget udgangspunkt i amtskommunens egen klassificering. Vedr. enkeltheder henvises til Cornett (1986). I alt var der tale om hhv. 827 og 1154 dagsordenspunkter i to valgperioder.

nisation" i tredje samling er et af de mere konfliktfyldte politiske områder, skyldes i første række et partis modstand mod normering af nye stillinger, først og fremmest på undervisnings- og kulturområdet. Som det fremgår af tabellen nedenfor, betyder væksten i egentlige afstemningssager ikke, at de brede flertals styre er blevet afløst af egentlig blokdannelse, snarere tværtimod. De gamle partier søgte som regel endnu tættere sammen.

Mere interessant for vurderingerne af amtsrådenes stilling i det politiske system er, hvordan regionplanprocessen, der i Sønderjylland nåede en første afslutning i vinteren 1980/81, har påvirket interessen for amtskommunen. Selve offentlighedsfasen resulterede i en omfattende diskussion, der involverede mange måske ellers mindre interesserede.

I disse delafstemninger kunne, udover protestpartiholdninger fra især Fremskridspartiet, lokaltilknytningens betyd-

ning spores i de sager, hvor enkelte medlemmer stemte imod flertallet, når egen kommune eller hjemegn blev berørt.

Endelig kunne ideologisk prægede synspunkter mht. udbygningen af nærsamfundet og miljøhensyn spores i radikales, SF's og delvis Kristeligt Folkepartis stillingtagen. Samme konfliktdimension kom til udtryk i holdningerne til indsigelser fremsat af partiforeninger i amtskommunen. Disse blev som regel støttet af de respektive amtsrådsmedlemmer.

Denne impressionistiske gennemgang af indsigelser mod regionplanen kan give et indtryk af kompleksiteten i amtsrådspolitikken. Den viser imidlertid også, at det som regel ikke er de store økonomiske sager, striden står om, men snarere spørgsmål med konkret betydning for en befolkningsgruppe, en egn eller et erhverv. Dette viser måske også, hvorfor interessen for amtsrådspolitikken er forholdsvis beskednen set i en helhedssammenhæng. De

Tabel V. **Amtsrådets dagsordenspunkter i tredje samling (1978-81) fordelt efter sags-type og flertallets størrelse.**

Sagstype	% af de i afstemningen deltagende der stemte med den største gruppe							N
	enstemmig ¹⁾ %	90-99 %	80-89 %	70-79 %	60-69 %	50-59 %	I alt %	
Amtsråd.....	80	10	10	-	-	-	100	31
Valg.....	95	2	1	-	1	1	100	191
Administration og organisation.....	77	6	15	1	1	0	100	353
Økonomi.....	73	10	13	3	0	1	100	297
Planlægning og statistik.....	57	17	19	4	1	2	100	86
Bygninger.....	83	9	4	2	2	-	100	107
Aftaler m.v.....	84	7	9	-	-	-	100	70
Andet.....	100	-	-	-	-	-	100	1
Vedr. flere sagsområder.....	88	6	-	-	6	-	100	18
N.....	912	88	121	16	11	6	100	1154

Anm.: 1) Incl. sager der ikke var sat til afstemning, beregnet som residual.

Kilde: Cornett (1986).

„vedkommende” sager drukner i mængden af de ukontroversielle tekniske dagsordenspunkter.

Til trods for planlægningssagernes politiske indhold blev de fleste afgjort med store flertal. Men som tabel V viser, udgjorde disse sager ubetinget de politisk mest kontroversielle i amtsrådets 3. samling.

Tabellen viser flertallets størrelse i vedtagelsen af forskellige sagstyper og understreger planlægningssagernes centrale politiske rolle i tredje valgperiode, men også her hører mindretal på mere end 20% til sjældenhederne.

Konklusion

Meget taler således for, at det især er amtsrådspolitikens karakter, der betinger, at amtsrådet ikke nær på samme måde er i offentlighedens søgelys som Folketing og kommunalbestyrelser. I samme retning peger den store (lokale) interesse for regionplanlægningen i første offentlighedsfase.

Analysen af amtsrådets arbejde viste, at planlægningsspørgsmål udgjorde den mest kontroversielle gruppe i tredje valgperiode. En nærliggende formodning er da, at interessen for amtsrådenes arbejde også må have været særlig stor ved valgene i 1978 og 81.

I Sønderjylland kulminerede den offentlige regionplandiskussion i perioden 1977/78 med den første offentlighedsfase fra september 1977 til marts 1978, umiddelbart før amtsrådsvalget. Valgdeltagelsen nåede igen rekordniveauet fra 1970 med 77,1%. Siden har valgdeltagelsen igen været aftagende såvel i Sønderjylland som i landet som helhed. De ugyldige stemmers andel var ved 1978-valget kun marginalt mindre end ved de foregående amtsrådsvalg. Der er således intet, der ty-

der på, at interessen for amtsrådene blev øget ved en til tider intens offentlig debat af et af amtsrådenes nøgleområder. tilbage står imidlertid, at den tilsyneladende manglende daglige interesse ikke er ensbetydende med en artikulert desinteresse ved valgene. Kan dette så tolkes som en latent støtte? Spørgsmålet kan ikke besvares på det foreliggende grundlag. I litteraturen tolkes såvel lav valgdeltagelse som støtte til det politiske system (f.eks. i USA) som høj valgdeltagelse. Tilsvarende kan usædvanlig høj valgdeltagelse interpreteres som krite-

Selv om bemærkningerne i det foregående bygger på et forholdsvis spinkelt grundlag, kan det være på sin plads med en afsluttende vurdering af amtsrådets fremtidige placering i det politiske system, hvad der kan gøres for at fæstne amtsrådet i befolkningens bevidsthed, og om der skal gøres noget.

Umiddelbart tyder valgtallene ikke på, at der ikke er opbakning bag amtsrådets arbejde, tværtimod, Støtten til „systemet”, synes at være til stede på valgdagen, når den latente støtte manifesteres i valg-handlingen. At interessen i den mellemliggende periode synes begrænset, kan forklares ved opgavefordelingen mellem de offentlige delsektorer, dagsordenspunkt-ernes karakter samt ikke mindst den konsensusøgende beslutningsproces. Om en politisering af arbejdet ville øge interessen for amtsrådet, er tvivlsomt, snarere kan formodes, at en politisering ville få den latente desinteresse mellem valgene til at slå om i modvilje, da de fleste sager nu engang ikke er „politiske”.

Når det er sagt, kunne amtsrådene måske forøge den offentlige interesse for de overordnede beslutninger ved en forøget oplysnings- og informationsvirksomhed i stil med det, der sker i planlægningssager-

ne. Udsendelse af budgetpjecer m.v. er et andet skridt i denne retning.

Regionplanvedtagelsen eller behandlingen af den kontroversielle gymnasiesag fra midtlandet viste, at det er muligt at vække offentlighedens interesse, også mellem valgene. Eksemplerne viser en gangbar vej, nemlig at koncentrere de overordnede politiske debatter på nogle få møder. De viser imidlertid også, at det er nødvendigt med en intens forudgående information og debat, ikke mindst i medierne.

En sådan politisering af arbejdet er nok en forudsætning for, at amtsrådene ad åre kan udvikle sig til noget, der ligner regionale parlamenter fremfor at være overvejende administrerende råd.

Noter:

- * Undersøgelsens resultater er stillet til rådighed af AIM, som hermed takkes for velviljen.

Referencer

AIM Media- og sociale undersøgelser. Interessen for, hvad der sker i folketing, amtsråd etc., august 1985, 15. nov. 1985, København 1985 (udarb. af Ole E. Andersen).

AIM NYT, København, 15.11. 1985.

Cornett, Andreas P.: **Den offentlige sektor og den regionale udvikling - et studie af vækst og regional fordeling med udgangspunkt i Sønderjyllands amtskommune.** Institut for grænserregionsforskning, Aabenraa 1986.

Elklit, Jørgen og Ole Tonsgaard (red.): **Valg og vælgeradfærd. Studier i dansk politik.** Forlaget Politica, Århus, 1984.

Erne, Hermann: „Regionalplanung, Regionalbewusstsein und „Parlamentarisierung“ der regionalen Ebene“, pp. 157-174 i **Information zur Raumentwicklung**, Heft 1/2, 1984.

Rasmussen, Erik: **Komparativ politik II**, Gyldendal, København, 1972.